

# Kmetški prijatelj.

Der Bauernfreund.

Izhaja vsako drugo in četrto nedeljo v mescu, in košta s poštnino vred za celo leto 1 gld. 50 krajcarjev, za pol leta 80 krajcarjev.

Rokopisni se nazaj ne pošiljajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Za oznanila se plača za navadno versto 8 kr.

Denar za naročilo „Kmetškega prijatelja“ prosimo pošiljati v gosposke alicke številka 6 (Herrengasse Nr. 6).

## Mali gruntni posestnik potrebuje kapitala bolj po ceni.

Med vsem potrebami, ki jih imamo, da se ohrani mali kmetovalec na svojem posestvu, je nar. važnejša potreba pridobiti kredita na hipoteke po prav nizki ceni. Od tega ne odvisi samo zmoglost kmeta, da si pomaga na noge, če dobi posojil na svoje posestvo za nizke obresti, in da si morda svoje premoženje na tak način pomnoži, od tega odvisi vprašanje ali bo zanesljivi mali kmetovalec mogel še obstati, ali pa se bo vničil cel kmetški stan. Kdor prevzame posestvo od svojih starišev, ter mora izplačati brate in sestre, kdor hoče napraviti pri svojem kmetijstvu potrebnih poprav in poboljšanja, kdor mora dati intabulirati ostali denar, kterega pri kupčiji ne mora izplačati, kdor je prisiljen po nesrečah ali slabih letinah jemati denarja na posodo, vsi ti smejo gledati le takrat brez skerbi v svojo prihodnost, če se jim da prilika pri prav nizkih obrestih vračati svoj dolg v malih obrokih (frštitih).

Imamo sicer denarnih naprav, kterih naloga je posejevati kmetom denar, pa ne vse te denarne naprave izpolnujejo vestno prevzeto dolžnost, katero natanjko spolnovati bi bilo v prid kmetškega stanu, kteremu denarja manjka.

Sebičnost in želja vladati so mnogokrat vzroki, da se ustanovijo take denarne naprave; in če se najde tu in tam kaka hranilnica ali posojilnica, ki delajo v prav majhen dobiček za svoje ustanovitelje, žalibog tem samim večkrat ni mogoče, dobiti denarja po nizki ceni, ker žalostno je da imajo pri nas samo bogatini privilegije v vsakem oziru; bogata banka na Dunaji si lahko dobi denarja vsak dan za  $3\frac{1}{2}\%$ , mi pak na kmetih moramo plačati  $5\frac{1}{2}\%$ ,  $6\frac{1}{2}\%$  celo  $7\frac{1}{2}\%$ . Kar se tiče gori imenovane sebičnosti znana je nam marsiktera prav žalostna dogodba, im marsikter vbošan kmet toži čer osoda, ki ga je dala nacionalnim posojilnicam v roke, ktere so ga pripravile ob vse premoženje, se ve da šepu tistih posejevalčev v prid, ki se imenujejo osrečevalca ljudstva.

Nar. večkrat se zedini z sebičnostjo tudi želja vladanja. Kmet je odvisen od milosti takih posejevalcov, in mora njihovim migljem prav ponižno vbogati, ker teško breme obrestino, in strah, da bi se mu ne odpovedal kspital, in bi tako prišel na beraško palico, ga jim da čisto v roke. Bog ne daj da bi hoteli očitati vsem denarnim napravam, da ljudstvo molzejo, nekteri pa bi pač zaslužili, da bi se njihovo nepravno ravnanje naznanilo celemu svetu.

Ali morebiti ni roparstvo jemati 10, 12, 14, 18—24%?! Kje je kmet, da bi mogel toliko plačati, in noben pošten človek ne sme toliko tirjati. Pa se vendar tako godi! Z medenemi besedami se govori in piše ljudstvu, da izmolzejo pod to larvo predragemu ljudstvu denar.

Tiste hranilnice in posojilnice ki imajo resnično poštene namene niso v stanu dajati denarja tako po ceni, kakor ti ga potreboval kmet, da ne opeša pod težko obrestno butaro. Kolikor časa država sama plačuje od svojih dolgov 5 do 6%, da vsak kapitalist rajše svoj denar za derjavne dolžne liste, ktere more zopet prodati vsak dan, brez da bi potreboval sodnije, za to tudi ne da denarja na posodo za nižje obresti, kakor jih plačuje država.

Vpeljava poštnih hranilnic bo menda donášala državi vsako leto več milijonov, ker misli si smemo, da se bota privarčevala od ubogih stanov po ti naredbi vsako leto dva milijona. Kakor je znano pla'a država za te vloge  $3\frac{1}{2}\%$ . Ali bi ne bila v nebo vpijoča krivica, če bi ne prišel ta kapital po ceni tistim stanovom v prid, kteri ga državi donášajo; in naprava poštnih hranilnic se sme še le takrat imenovati vsoobjavreden napredek v državi, če se bo pri njih tudi dobil denar na posodo za nizke obresti.

Hranilnica, ki dobiva denarja za  $3\frac{1}{2}\%$ , sme ga izposojevati za  $3\frac{1}{2}\%$ , in država si pri ti napravi ne sme iskati dobička na stroške dajalcev denarja, na stroške varčevalcov, če ne niso poštene hranilnice nič drugeza kakor nov davek, kterega mora zopet revež plačati (bogatin si kupi derjavnih pa-

pirjev, ki mu donajajo 5—6<sup>o</sup>/<sub>a</sub>), davkov pa plačujo revni stan in kmet že tako — dovolj. Poštna hranilnica je toraj na ktero se moramo ozirati z vso pravico dobiti denarja za nizke obresti. Deržava ne more in ne sme obratovati za se denar, ktereга mu donajajo pošne hranilnice po oni, oddati ga mora malir: gruntnim posestnikom, da pomaga opovirati se eksekutivnim dražbanjim, ktera so v deržavi tako pogosta, če noče da bodo stopili na mesto kmetakega stanu, kteri je deržavi tako potreben, kakor človeku kri, ljudje brez posestva brez ljubezni do deržave, ktera s pogubljivo hladnokernostjo vidi giniti kmetaki stan. Kako bi se to začelo tega ne moremo tukaj razkladati, to naj promislijo tisti, kterih jo ta dolžnost, toliko pa je gotovo, da je podpora denarjev potrebujočoga kmetakega stanu po poštnih hranilnicah mogoča, posebno če promislimo, da vloge vsih avstrijskikh poštnih hranilnic znesejo narmanj 30 milijonov gold. rajše več ko manj. O tem bomo še enkrat govorili.

### Der kleine Grundbesitzer braucht billigeres Capital.

Unter allen nothwendigen Bedürfnissen, die im Interesse der Erhaltung unserer kleinen Landwirtschaft vorhanden sind, ist die Beschaffung eines billigen Hypothekar-Credits das wichtigste. Nicht nur die Möglichkeit, daß der Bauer sich dadurch, daß ihm billige Darlehen gewährt werden, schon langsam auf die Beine bringen und ein Vermögen erwerben oder vermehren kann, hängt davon überhaupt der Fortbestand des Bauernstandes ab. Derjenige, der von seinen Eltern einen Grundbesitz übernimmt und seine Geschwister auszuhäufen muß, wer bei seiner Wirksamkeit Verbesserungen einführen will, oder einen Kaufschillingdrest vormerken lassen muß, wer in Folge von Unglücksfällen oder Mißjahren zur Aufnahme von Darlehen gezwungen ist — alle die können ihrer Zukunft nur dann ohne Sorge entgegensehen, wenn ihnen durch billige Verzinsung und möglichst kleine Capitalrückzahlungsraten die Möglichkeit geboten wird, ihre Schulden nach und nach tilgen zu können.

Wohl besitzen wir mancherlei Geldinstitute, deren Aufgabe es ist, dem Bauer Geld zu leihen, aber nicht alle erfüllen diese übernommene Pflicht mit der Gewissenhaftigkeit, die im Interesse des geldbedürftigen Bauernstandes dringendst nöthig wäre.

Gewinnsucht und Herrschsucht sind sehr häufig die Ursachen der Errichtung solcher Geldinstitute und wenn es endlich gie und da wirklich eine Sparcasse oder einen Vorschußverein gibt, welche nur mit sehr geringen Gewinn für die Gründer arbeiten, so ist es diesen leider oft selbst nicht möglich, sich ein billiges Geld zu verschaffen; denn es ist leider wahr, daß bei uns nur die Reichen in jeder Hinsicht privilegiert sind, und während sich eine Bank in Wien um 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub>% Geld verschaffen kann, müssen wir in der Provinz 5, 6 und 7%, dafür bezahlen. Was die oben erwähnte Gewinnsucht anbelangt, so könnten wir recht traurige Geschichten

darüber erzählen und mancher verarmte Bauer beklagt das Schicksal, welches ihn in die Arme „nationaler“ Geldhehanchalten getrieben hat, wo man ihn für den Geldack der volksbeglückenden Geldgeber um Haß und Gut gebracht hat.

Mit der Gewinnsucht paart sich die Herrschsucht in den allermeisten Fällen. Der Bauer hängt von der Gnade solcher Geldgeber ab und muß ihren Wünschen gehorchen folgen, denn die schwer drückende Zinsenlast und die Furcht, daß ihn eine Capitalstündigung zum Bettler machen könnte, macht ihn zum gefügigen Werkzeug. Wir sind weit davon entfernt, auf alle unsere Geldinstitute den Vorwurf gewissenloser Volksausbeutung zu schleudern, aber wohl verdienen einige gehörig an den Dranger gestellt zu werden, oder ist es nicht wie ein Raub, 10, 12, 14, 18, 24%, zu nehmen?! Welcher Bauer kann das bezahlen, welcher christliche Mensch das verlangen? Und doch ist es so! Mit honigsüßen Worten wird vom Volkswohl gesprochen und geschrieben, um unter dieser Maske dem „theueren“ Volke das Geld auszusaugen. Und jene Vorschuß- und Sparcassen, die es mit dem Volke redlich meinen, sind bei all' dem doch nicht in der Lage, das Geld so billig herzuweisen, als es der Bauer braucht, wenn ihn die Zinsenlast nicht erdrücken soll. So lange der Staat selbst für seine aufgenommenen Darlehen 5 und 6%, zahlt, legt der Capitalist sein Geld lieber in Staatsschuldbriefen an, die er jeden Tag ohne weitere gerichtliche Prozeduren verkaufen kann — und gibt es nicht billiger her, als zu dem Procentfaze, den der Staat zahlt.

Die Gründung der Postsparcassen bringt dem Staate voraussichtlich jedes Jahr mehrere Millionen, denn man kann annehmen, daß zwei Millionen durch diese Einführung von den ärmeren Volksclassen jährlich erspart werden. Wie bekannt, zahlt der Staat für diese Einlagen nur 3%. Es wäre ein himmelschreiendes Unrecht, wenn man dieses billige Capital nicht jenen Ständen wieder zum Nutzen werden ließe, von welchen es herkommt, und die Einführung der Postsparcassen kann überhaupt nur dann als ein sehr erfreulicher Fortschritt im Staate bezeichnet werden, wenn sie auch eine billige Herausgabe des Capitalcs in sich begreift.

Eine Sparcasse in der Art, wie es die Postsparcasse ist, welche mit 3% Geld einnimmt, kann es auch mit 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub>% wieder ausgeben, und der Staat darf bei dieser Einführung auf Kosten der Geldgeber, auf Kosten der Sparer kein „Geschäft“ machen, sonst sind die Postsparcassen gar nichts anderes, als eine neue Steuer, die wieder der ärmere Staatsbürger zahlen muß, (der reichere kauft Staatspapiere, die 5—6% tragen) und Steuern trägt gerade die ärmere Volkscasse und der Grundbesitzer ohnehin schon — genug. Die Postsparcasse ist es also, auf welche das Augenmerk zur Erlangung billigen Geldes mit vollem Rechte gerichtet werden muß. Der Staat kann und darf das billige Geld, welches ihm die Postsparcassen bringen, nicht für sich verwenden, er muß es dem kleinen Grundbesitzer zuführen und dadurch die erschrecklich wachsende

Zahl der executionen Feilbietungen im Staate einschränken helfen, wenn an Stelle des Bauernstandes, der dem Staate so nöthig ist, wie dem Körper des Blut, nicht beschloze Menschen, ohne Liebe zur Heimath und zum Vaterlande, welches mit verderblicher Gleichgültigkeit den Bauernnothstand schwebeln sieht, treten soll. Wir können hier nicht ausführlich, wie man das anfangen soll, darüber oßen jene Leute nachstudiren, die dazu da sind; so viel bleibt jedenfalls sicher, daß eine Unterstützung des glückseligsten Bauernstandes durch die Postparcasse möglich ist, besonders wenn man annimmt, daß die Gesamteinlagen aller österreichischen Postparcassen mindestens 30 Millionen betragen, was eher zu nieder, als zu hoch gegriffen ist. Wir werden darauf übrigens nochmals zurückkommen.

### Cesar Jožef in visoka duhovščina.

Ker je toliko napelnih misel o razmeri cesarja Jožefa do visoke duhovščine, in ker se to napčno mnenje od nekatere strani nalašč prav marljivo med ljudstvo razširja, hočemo naznaniti svojim bralcem nek članek, ki bil je pred kratkim v nekem nemškem časopisu, kteri te razmere prav natanjko naznani. Če bi hotel kak nasproten list ta poročila priljudno izpodbijati, pripravljani smo vse to dokazati — za navadno zabavljanje in hujskanje pa nima moč odgovora, kakor mora biti že vsakemu znano. List piše:

„Ko je cesar Jožef s ukazom 20. decembra 1781 razpustil vse tiste redovnike in redovnice, ki niso imeli posebnega opravila, ter so živeli brez vsega dela, in oziroma se na človeštvo niso nič koristili svojemu bližnemu, ki niso imeli ne šol, ki niso stregli bolnikom, ki niso ne pridigovali ne spovedovali, ki niso umirajočih tolažili in se niso v vednostih pred drugimi izverstevali, ter s tim pomanjšal število samostanov za 700 in število redovnikov in redovnic za 30.000, podelil je premoženje zapertih samostanov novo ustanovljeni verni in učilni zalogi, dohodki te zaloge naj bi se obračali v dobrodelne cerkvene in gojilne naprave. Želja cesarjeva je bila duhovski stan v resnici povzdigniti, kteri naj bi se izgojil v seminarib od njega poboljšanih. Hotel je, da bi se fare podeljevale čisto neustransko samo nar vrednejšim duhovnom. Tudi je skerbel, da so se pomnožile fare in duhovske postaje, in da bi se enako razdelile. Ko je nastopil vlado prišlo je na 4/5 milijone katoličanov samo 3578 duhovnih pastirjev deloma fajmoštrov deloma kaplanov. Pomotil jih je na 4767, novo ustanovljeni dobivali so svoje dohodke iz verne zaloge, ktera se je napravila iz premoženja zapertih samostanov, ktera zaloga je donakala že leta 1788 samo v nemških deželah dva milijona goldinarjev. Po njegovem namenu bi se bile imeli zidati povsod tam Božje hiše, kjer je stanovalo skupaj 100 katoličanov, ki niso imeli miljo daleč okoli nobene cerkve.

Pri vsih tih in enakih zapovedih so ga podpirali nekteri avstrijski škofje, posebno vsi bemaški, solnograški nadškof in še več drugih.

Bil je li cesar Jožef po tacih delih sovražnik vere in duhovskega stanu?

Ne, gotovo ne, sovražil je le slabe navade, ktere so se primuzale sčasoma v katoliško vero; sovražil je hinavstvo, svetohlinost, in vraže, ki človeku pamet zatirajo, ter ga napravijo neumnega, fanatičnega in neterpeljivega.“

Misliti nemoremo le, da je mnogo tacih, ki ne poznajo razmere cesarja Jožefa do duhovščine, ter jih naznanujejo za slabe, in da ne vedó, kako hudo krivico mu s tim delajo.

### Dopisi.

**Iz Kranjskega.** (Nekdaj in danes.) (Dalje.) Popolnoma enako kot terjatev slovenske univerzite je tudi zahtevanje slovenske višje sodnije v Ljubljani. — Kje bi se našlo potrebno število izvrstnih sodnikov za tako sodišče? Ali bi mar rastle iz tal, ali padali iz nebes? In kdo bi zopet plačati moral visoke stroške tudi tega podvzeta? Seveda — novoslovenskim širokoustežem bi se blisketale lepe službe pri sodnji kot na univerzi, kmet pa, ki je shajal dozdaj več let sé Graško višjo sodnijo bi moral plačevati po nepotrebnosti večje stroške — za novo slabejšo sodnijo! Takih prememb ljudstvo gotovo ne želi, kajti ono ve ceniti dobre sodnije in rajta tudi, da darvok se dovolj plačuje za potrebne državne stvari, za nepotrebne pa jih nikakor ne premore. In misli li vendar kdo v resnici, da bi imela višja sodnja v Ljubljani kako korist za ljudstvo? Ali bi bila to korist, da bi se sodniška pisma več ne pošiljali do Graca, ampak le do Ljubljane? gotove ne. — Zakrivaje svoje lisičje namene pravijo pervaki, da bi ljubljanska višja sodnja izdajala svoje rešila v slovenskem jeziku, kar bi ljudstvu grozovitno koristilo: Ne, bouno djali, pa to bi se dalo tudi pri Graški sodnji po pravi in primerni poti, ako treba, s časoma doseči, kajti imenovana višja sodnja šteje marsikterega izvrstnega slovenca med svojimi udi. Vendar pa pomnite: Sodnik more biti prvič zveden in pravičen sodnik, potem še le smemo zeleti, da naj je tudi izurjen v slovensčini; sodba mora biti pravična, to je prvi pogoj, že naši spredniki so ga razumeli, kterim naše sedajne narodne burke niso prišle na misel. — Stem doidemo k daljemu vprašanji: 3. Zahteva slovenskega uradovanja p o c. k. r. uradih. Edina ta zahteva ima, kakor smo že omenili, dobro zrno. Tode kot vsaka koristna reč, ako se je prenapeto poprime, zamore škodovati, tako se je novoslovenska prizadeva tudi uradovanja v slovenskim jeziku poprijela po neprivrednem in valed tega neuspješnem načinu. Gotovo je, in nihče ne more odreči, da prostemu

ljudstvu, ki mnogo občuje z uadi, koristi, sprejemati rešila v lahkorazumljivem domačem jeziku; pravično je, da se v zapisnikih (protokolih) izreki slovenskih strank redoma slovensko zapisujejo, kakor tudi, da se pisma o navadnih pogodbah, na primer čezdajanska in kupna pisma, v ljudskem jeziku sestavljajo. To je očitno prav, tega nihče ne bo tajil, in tudi mi, ki so nam znane potrebe kmeta bolj kakor drugim, želimo, da bi slovenska pisava napredovala kolikor mogoče. Tode — pozabiti ne smemo, da je potrebnost rabe domače pisave vendar le postranska reč, in da jo prevaguje kot glavna potreba: dobro uradovanje. Kolikor tudi mi častimo slovenščino kot naš lastni materinski jezik, vendar sprevidimo, da je pravimu narodnjaku treba ozirati se tudi na drugo stran. Potreba je paziti, da uradujejo po c. kr. uradih izurjeni mojze, da se uraduje dobro in hitro, treba je tedaj zjediniti zahtevo slovenskega uradovanja z ono glavitno zahtevo, ki jo vsaki želi, naj boše slovenec ali nemec: z zahtevo hitrega in pravičnega uradovanja! To zedinjenje pa ni nikakor lahka in površna reč, in kdor bi hotel hitroma prevreči zdajne razmere uradnega jezika, ta zakrivil bi hudo krivico: Mnogi izvrstni mojze uradujejo dandanašni na Slovenskim, ki, ako ravno narodnjaki — mladodobne slovenske pisave niso zmožni. Ako bi se godilo po željah slovenskih voditeljev, in bi se neposredno vpeljala slovenska pisava v uradih sploh, bi morala vlada nemudoma vpo-ojiti (penzionirati) veliko število onih uradnikov in postaviti na njih stopinje nove uradnike, kar bi zopet drago stalo. Pri izbiranju teh namestnikov pa bi se nikakor ne znalo ozirati na moše skušene v svojem poklicu — kajti takih bi pomanjkovalo — ampak gledati bi bilo treba le na moše, ki so slovenske pisave zmožni! To pa bi bilo željam in potrebam ljudstva nasprotno in nekoristno! To bi bila draga prememba, ki bi zadela zopet le obloženega davkeplačevalca, v korist imenovanih prvakov! Druga večina uradnikov po Kranjskem in po mejačnih Doljnštajerskih okrajih je sicer slovenske pisave vajena, toda vendar nihče izmed njih ni zmožen slovenskega enako dobro in urno pisariti ko nemško. Tedaj tudi glede teh uradnikov treba je v korist hitrejšega uradovanja potrpeti s splošno vpeljavo slovenske pisave. In ako še omenimo pomankovanje slovenskih dinarskih pisateljev (diurnistov), o katerih nam sodniki sporočajo, da jih že zdaj ne dobe za ustanovljeno plačo, — vas vprašamo dragi prijatli: Kako se boče pri tašem stanju posiliti slovensko uradovanje?! Verh oseb pomankuje nam pa še clo važno občje znanih izrazov ali besedi za pisavo, kajti slovenska pisava je jako mlada, vise ji še jajče lupinje ob ustih in marsiktera beseda, ki pride na dan, je čisto nova, ne le ljudstvu temuč tudi jezikoslovcu popolnoma, dandanes še za občjo rabo ni. — Zategadelj je naše resnično mnenje, da naj se poslučujejo uradi, ki od nekdej ustneno uradujejo po slovensko, tudi

v pisavi kolikor mogoče slovenskega jezika, naj se ga poslučujejo pri protokolnem zašiljanju, pri mnogih ukazih, razglasih in odlokih, ki so navadnega zapopadka, ki ne delajo zamude in vendar vstrežejo opravičnim zahtevam ljudstva. Nikakor pa ne zamorememo odobriti, da bi se zdaj že splošno slovensko uradovanje vpeljalo, ko je slovenska pisava še neizgojena in težko rabljiva za taiste, ki bi se je morali posluževati! Jezik se mora izgojiti, se mora oživetiti in s časoma, morda čer dolgo leti še le bo stopil tudi on v stopnjo splošne rabe. kot na primer nemški jezik. Jezik pa, dokler ni občje znan in veljaven, ni za brezizjemno rabo, in nenehane nove besede, ki jih nevedneži v teh zadevah dan za dnevom kujejo, bi povzročile lahko pravde in zmešnjave, ako bi se rabile v razsodnih in drugih važnejših pismih. Tacega uspeha bi znali želeži le nasprotniki ljudstva — prvičaki dohtarji! Ti gospodje poznajo dobro današnju neveljavo slovenske pisave za uradno rabo. vendar trebijo vedno v novoslovenski rog, vedoč, da njegov glas ljudstvo premoti. Pravi in edini vzrok, tega prizadeta smo razvidili nedavno iz prvaškega časnika „Slovenski Narod“, ki je razglasil slovenske dohtarje po imenu, in vabil ljudstvo, da naj se le na nje obrača v pravnih zadevah! To je njihova lakomna želja: Mi pa izjavimo, da se ti dohtarji nikakor redoma ne poslužujejo slovenske pisave zato ker jim je tefavna, pač pa da neprenehoma — kmeta molzejo, med tem ko so nemškutarski dohtarji, kakor jih „Slovenski Narod“ zove, marljivi in občje spoštovani zastopniki tudi slovenskega zmožni, pa sram bi jih bilo se ponujevati kot jesiharji. — Gnjus se nam resnično, o takih razmerah govoriti, vendar ne moremo drugače, ker stavili smo si nalogo, slovensko ljudstvo podučevati in vsakteremu pojasniti napake, ki so se vrinile med nas. Nekdaj in danes! — te besede smo stavili na čelo svojega članka! Dokazali smo namene zdajnih voditeljev, in dali jih Vam, dragi prijatli, na presojo! Res je, da svet napreduje in se spreminja, in da minuli časi se ne bodo več vrnili; tede iz tega ne sledi, da sme ljudstvo, ki je svoje osede gospodar, ki izrekuje svoje želje in svojo voljo pri volitvah v javne zборе, da sme ljudstvo rečemo slepo zaupati in mirno gledati, kako da se injim godi, kako da ravnaajo, in kaj da nameravajo sedajni izvoljenci njegovi. Ljudstvo mora zahtevati, da se resnično zboljša, kar je zboljšanja zmožno, da se pa opusti osebna lakomnost in da se — kar moramo zmiraj in zmiraj izrekati — ustavi vedno povikšanje davkev! Davki so huda tlaka, in kmalu jih ne bomo zmagali več grunti grejo če dalje bolj na kant, revšina se razširja, blagostanje peša dan na dan: To je žalosten napredek, temu opreti se je zadni čas! — Slovenski poslanec Kljuna je izrekel ne davno v državnem zboru velikansko besedo, da slovenski kmetji z veseljem plačujejo davke in da bi jih še bolj radi plačali za slovensko višje sodnijo in za slovensko univerzitetu. Slovenci!! Prevdarite in

izrečite odkritoserčno, če je to istina, če je to Vaša želja? Ako pa niste teh misel — in to je gotovo da ne — odpoveste se svojim sedajnim zastopnikom, ki le na svojo slavo in na svojo korist misleci do čistega pozabili so na Vas in Vaše zadrege!

## Obrazložitev štajerskega deželnega zbora.

Peto sesijo pete perijode deželnega zbora Štajerskega odprli je deželni glavar doktor Moric pl. Kaiserfeld 28. maja 1883 z gororom, v katerem je omenil blizega praznovanja šestoletne vlade Habsburške rodovine na Štajerskem in potovanja Nj. V. cesarja po Štajerskem od 1. do 11. julija, ter naznanil je velikodušnih daril, ki so došla deželi v dobrodelne namene. Gospod Karol Stradiot, hišni posestnik v Gradecu, je daroval hišo števil 16 v „Annenstrasse“ deželi z določbo, da se po njegovi in njegove žene smrti čisti dohodki od te hiše imajo obračati v podporo potrebnih sodelavcev brez ozira na vero po prostem presojuju deželnega odbora, Štajerska hranilnica je darovala za zidanje bolnišnice svoj grad „Ehrman“ z gručastim posestvom od 7 do 8 oralov zemljišča in zraven tega še 25 00 goldinarjev.

Potem spomnil se je gospod deželni poglavar z gorečimi besedami umeril polčanov Mathia Lehningera in Oskara Falke, ter opomnil je poslanca naj vstanejo, v znamenje enaknega čutja.

Novovoljeni poslanci grof Herberstein, doktor Kotzbeck in rektor vzeuščiča doktor Bidermann so storili potno obljubo.

Deželnemu zboru predložilo se je nekoliko poročil deželnega odbora, med temi poročilo o preuredbi volilnega reda.

Druge seja je bila 19. maja; v ti seji volili so se odbori.

Voleni so bili v finančni odbor gospodje: Doktor Neupauer, doktor Kienzl, baron Gudenus, doktor Steyrer, doktor Dominkuš, doktor Musler, doktor Neckermann, Oberbranzmayer, doktor Schallhammer, Sprung, Syz in grof Wurmbrand.

V pomočni odbor gospodje: doktor Rechbauer, vitez Carneri, doktor Ehmer, baron Hackelberg, baron Koscov, Karlon in Zolger.

V odbor za deželno obdelovanje gospodje: Baron Washington, grof Gleispach, baron Berg, doktor Boesa, doktor Heilsberg, Lehmann in doktor Lipp.

V občinski odbor gospodje: Baron Zschock, Remschmidt, doktor Schmiederer, Bärenfeind, pl. Forcher, doktor Kotzbeck in Poach.

V peticijski odbor gospodje: doktor Ehmer, Pfrimer, grof Herberstein, Schniderschitach in Wöhr.

Volitvi gospodov Žiga grofa Herberstein in doktorja Josef Kotzbeck ste se poterdile.

Pračun deželne zaloge za leto 1884, poračun zaloge za učiteljske penzije, pračun za to zaloge,

pračun in poračun zaloge gručastega odkupa njeni pravilni razgled in poračun od leta 1861 do konca leta 1881, in poročilo o delovanju deželnega odbora oddala so se finančnemu odboru.

Poročilo o popravni zdravilnici v Rogatec-Slatini oddalo se je posebnemu odboru obstoječemu iz 15 odbornikov, in poročilo o preuredbi volilnega reda za deželni zbor posebnemu odboru iz devet odbornikov.

Poročila o razdeljenju občin oddala so se občinskemu odboru.

„Steirische Landbote.“

## Blager nevihte.

Čudovito je gibanje oblakov, kadar se pripravila k nevihti. Iz skalovitih razpoklin dvigujejo se počasno belkaste megle, vlečeče se na razne strani visokoga pogorja. Tu odterga se jedna od druge, tam vseda se tetak oblak v nižave, med tem pa še drugi navzgor hiti — in sem iz severa beže nagloma meglene vrste, kakor polsanci z važnim poročilom, pozdravljajoče brate in sestre svoje in izvabljajoče je k splošnej naravnej vstoji. — Čarovec je pogled oblačnih velikanov, kateri kakor stermo skalove s temnobarvenim obrazom grozeči stoje v nebesnem prostoru, ter kakor razvaline starih gradov obdajajo stvarjenja obzor. Žadusljiva zoparica tlači na zemljinu poverje in neka strašljiva tihota kraljuje v naravi; kajti ne gane se sapica in nobeden veter ne za-ziblje drevesnih listov; vse bejaljivo čaka pričetka gibanja silnih natornih moči. Naenkrat zašlepi se zamolklo bučenje; černošne oblake preživga pa kritema blisk, za katerem sledi omamljiv tresk, da trepeče vse, kar diha in živi. Tudi vihar se vali iz daljave; divjotumeč pometa prah in posek, razkriva strehe, podira stoge, stave in vrhove visocih dreves. A za tim razsajajem začnejo padati debele kaplje zmirom gostejše in gostejše, dokler se ne vlije težko deževje ali pa uničujoča toča. V tem trenutku trepeče serce vsacemu, posebno pa kmetovalcu — in goreči so izdihljevi njegov: „Bog nas varuj nesreče!“ — Kje je pa uzrok, da se večkrat v poletju natorni elementi tako razburijo? — Vse prikazni v naravi strinjajo se med saboj, kakor uzroki in učini, kajti najmanjši del sapice se ne zmezi brez uzroka — in tudi najmanjša kapljica ne pade na tla brez uzroka. Nevihte glavni uzrok je pa, če se zrak sé solnčnimi žarki različno razgreje, kar moti natorne moči v postavnem razvotetju. Kadar v vročih poletnih dnevih iz zemlje in iz morja vodena para v meraje ozračje prehaja, izpremeni se v vodene kapljice, katere skupno narejajo megle in oblaka. Ta učin, če se nagloma verši, razvojuje v oblakih tisto strašno moč, ki se nam po blisku razodeva — in katere s ptujo besedico elektriko imenujemo. Razjednačenje te silne ognjene moči v nebesnem prostoru, prouzročuje pa šviganje električnih iskril iz oblaka v oblak, kar bliznanje zaznavamo, katere prikazen vsako, še tako divje



bitje ukroti in pripravi tudi brezverneže, da radi prosijo stvarnika prizanesljivosti. Navadna iskrica, kadar se vname, poči; ravno tako poči tudi električna iskra z bližnjim vodnim plinom vred, toda tako strašno, da odmeva pok potem od gore do gore, iz doline do doline — in to imenujemo grom, kateri pretrese vse teleusine; otroci mu pa pravijo: „Bog se krega.“ — Nevihite nastanejo najrajši v poletnih dnevih in v vročih krajih, ker solnčna gorkota lahko mnogo vodene pare v zrak pošilja, katero večkrat mertlota, ki se pripodi iz snežnih gor, nagloma spremeni v oblake zmexi se silo tanjše ozračje in naredi piš in vihar, potem pa vodovje, kojega kapljice marsikdaj potoma zmerznejo in padajo na tla kot toča razne debelosti. — Smešno, gerdo in pregrešno je, če človek meni da točo in sploh nevihta narejajo „kunštni“ ljudje in pa copernice, ali pa, če veruje, da ima k-to izmed zemljanov moč zagovoriti vihar in točo. Takih „razsvitlenih“ Slovencev se še nahaja precej, torej tudi ni čuda, da ima praznovestvo med kmetskimi prebivalstvom se toliko korenin. — Tukaj naj bi domača šola in pa poučljivi spisi odvracali prosto ljudstvo od bedarji, ki kaj slabo pristojé omikanim (?) našim krajinam. Dasi je nevihta kaj strašnega za živeča bitja, so vendar njeni nasledki blagonasni. Ob času hude ure človek sicer ves boječ stermi, kajti treskanje strele in razsajanje burje nas preplaši, da v molitvi prosimo: „Bog odverni nesrečo!“ — Ako pojenja vihar, oživljena je zopet vsa narava; naša persa so prostejša, zrak čistejši, ptice veselejšje — in najnamenitnejše pa je, da je pretresena zemlja rodovitnejša nego poprej, kar je gotovo vsacemu kmetovalcu prisrčno ljubo. Resničen je pregovor:

Hudo vreme, sicer nesreč veliko naredi,  
A stokrat večji blagor je, ki ga nam rosí!

### Gospedarske stvarí!

#### Kedaj in kako se vertnice (gartože) porezujejo.

Pravi in ugodni čas vertnice obrezati je samo spomladí meseca marca in aprila, obrezati jih še v jeseni kakor priporočajo nekteri, je nes pametno. Spomladí se porežejo v obče enoletne vejice do dveh k večim do treh oči; pa se vendar mora ravnati tudi po njihovem rasteju. Vertnice, ktere naglo rastejo se porežejo bolj na dolgo, take, ki rastejo počasi, bolj na kratko. Vertnica vitica, in žalujoča, tudi rumeno cveteča (Persian Yellow), in še nektere druge morajo se porezati prav na dolgo, ker se cvetje izraste samo iz zgornih oči, spodne pak poganjajo samo les. Pri obrezovanji gleda naj se na vnažno oko, ktero napravi vejico za prihodnje leto, to naj bo vedno na vnanjo stran, da ostane sreda verhova prosta; obreže naj se navprek 5 do 8 milimetrov nad očesom od očesu nasprotni strani

navdol. Večje rane se morajo z ostrim nožem pogladiti, in z drevesnim voskom zamazati.

#### Korist snakiti sadna drevesa od starega lubja.

Pri starih sadnih drevesih, ali pri tacih, ki rastejo v slabi zemlji, in so že bolelni, staro mertvo lubje ne odpada samo od sebe, kar se zgodi pri mladih zdravih jablanah ter ne spremeni se v suho terdo škorjo kakor pri zdravih močnih hruskah, temuč ostane na deblu, postane mokro in začne mnogokrat gniti, ter se spremeni v zemeljnat črnorujav prah. Ta bolezen imenuje se čreslova bolezen. Pri ti bolezni so pokrita drevesna debla z mahom, in dajejo stanovanje mnogim škodljivim merčesom in njihovim červom.

Akoravno je škorja vsakemu drevesu neobhodno potrebna, ker je nar boljši varh proti mrazu in preveliki vročini, se mora vendar pri takih na imenovan način bolnih drevesih mokra stara in mertva škorja odpraviti, če se bočejo drevesa ohraniti, in okrepčati. Taka mokra, mertva škorja, po kateri mah raste, se mora zgodaj vsako spomlad iz drevesa odstergati pri deževnem vremenu. Poslužujejo se k temu večidel železnega orodja, škorjenoga stergala, pripraven temu pa je tudi vsak kriv reznik. Pri tem delu pak je posebno paziti, da se ne poškoduje zdrava škorja, ali da se ne zareže še globočje, če se pa to primeri zamazati se mora rana mahoma na tankjo z ilovco in krvavim gnjem, kteremu se primeša malo apna. Ostergati tudi zdravo škorjo drevesu močno škoduje, ker tako drevo ni varovano ne proti mrazu, ne proti preveliki vročini, in se mora zstegečel posušiti. Toraj naj se ne rabijo nikolj taka stergala, ktera rada gredo preveč globoko.

#### Če se kravam mleko suši.

Pogosto se nahaja pri kravah po teletenji, da se jim mleko suši, ali celo čisto izostane, pri nekterih kravah se zgodi to po vsakem teletenji. Vzroka temu še ne poznamo, mogoče je, da so vpljivi na živice tega krivi, ali da se vime ne redi dostojno, ali drugi zaderški pri napravljanji mleka. V zdravilo pripravočajo se, in so bila z dobrim vspehom poskušena janešavo (anisevo) in koprecovo seme, brinjeve jagode, in arman; nar boljše zdravilo pak je kermilti krave z ostanki od žganarij ali z pivarskim treberjem. Marsikrat zakrivi preslabo molčenje, da se mleko suši; včasih pak krave same nočejo mleka dajati, in stiskajo skupaj žile, po kterih se mleko istaka v vime. Če je kaj takega, naj se molze krava neprenehoma tako dolgo časa, da se ji žile vtudijo, in naj se večkrat s palcem ali drugim perstom malo podergnejo. Omeniti moramo še, da si krave izsejajo marsikrat same sebi mleko, pri takih se ve da se pri molzenji ne more dobiti mleka iz vimena.

## Konjska razstava v Radgoni ob času nazočnosti Nj. Veličanstva našega cesarja.

Po prošnji mestne občine Radgonske vzela se je v potovalni program Nj. V. presvitlega cesarja konjska razstava v Radgoni z obdarovanjem konj.

Da bi se natančneje posvetovali o tem predmetu sklical je 17. maja gospod župan Deller zbor Radgonskih mestnih zastopnikov, zastopnikov konjerejskega društva, predstojnikov konjerejskega okraja Radgona, Murek, Gornja Radgona in Ljutomer, in predstojnikov okrajnih zastopov. Predsednik temu zboru bil je okrajni glavar doktor Netoliczka.

Od zastopnika konjerejskega društva gospoda majorja pl. Schuberta predloženi program se je sprejel, in za sedaj naznamo, da se morajo poslati oglaševanja do 30. maja predsedništvu konjerejskega društva, potem se bodo ogledali in izvolili konji plove dni meseca junija.

Kraji, kamor naj bi se konji prignali, so bili odločeni: Za konje II. konjerejskega okraja v Mureckem okraji, Mureck sam 6. junija ob devetih dopoldne, iz Radgonskega okraja Halbenrain 6. junija ob treh popoldne. Za konje III. konjerejskega okraja: iz občin Zelting, Laafeld, Dedenic, Pfarzdorf in slov. Gorica. Laafeld 5. junija ob treh popoldne. Iz Radgone in Gornoradgonskega okraja in Gries. Radgona 6. junija ob devetih dopoldne, iz Ljutomerskega okraja: 6. junija ob četirih popoldne Vudisrovc in 7. junija ob devetih Ljutomer. Ta sklep naj bi se pošiljalcom oznanil o pravem času.

Pogoj za darila so, kateri so bili dosedaj navadni.

Objavil se bo cel program v tem mesecu po plakatih in v Pferdezichteru od prihodnega meseca, in naznamo še, da takrat morejo se izvanredno konji dognati v Radgoni zadnjič 9. julija ob sedmih jutraj na jim odločena stanja na razstavi.

Od ravnateljstva društva za popboljšanje deželne konjereje na Stajerskem. (Pferdezichter.)

## Goja konjskih kopit in podkovanje.

O konjskih kopitih in njihovem podkovanju, imajo konjaki posestniki, kovači in kočijaži tako čudne zapadke, da moramo govoriti o tem predmetu, če se nam le kaka priložnost ponudi. Konjsko kopito se mora ohraniti mehko, elastično, in s pametnim podkovanjem zdravo. Podkovana kopita se lotje poškodujejo, kakor nepodkovana, podkovanje, katero je konjem po terdih cestah potrebno, če ne niso za rabo, škoduje samo na sebi kopitom, ker jih v naravnem razvoju zadržuje, kri ne more krožiti brez ovirov po kopitih, zato mora kopitni rog rasti počasneje. Naloga vsakega posestnika konjev je, da zmanjša škodljivost potrebnega podkovanja, kolikor mu je le mogoče. Tjaj škodljivosti opovirati je nar boljše sredstvo, znažnost, mokrota, in redno podkovanje vsakih šest tednov.

Če so tla mokra pride konjem med podkev in podplat blato mešano z majhnimi kamnički, če se to blato ne odpravi s kertačo in vodo, ko pride konj od dela, se mu na podplatih prisuši, postane terdo in napravi konjem podplatne otiče. Ravno tako se kopita večkrat vnameajo, ali se rada drobijo, če se ne osnažijo redoma od tacega blata.

Mokrota je neobhodno potrebna, če kopita nimajo dovolj mokrote, se skerčijo in se začnejo drobiti. Zato se se morajo konjska kopita oprati z vodo vsak dan, skerbeti se mora nadalje, da se kopita ne posušijo preveč, kar se doseže, če se namažejo z mastnimi tvarinami. Posebno v ta namen napravljenih kopitnih masil ni treba, maslo in laško olje zadostujeta, samo žaltova ne smeta biti.

## Konjska slepota.

Skoraj bi rekel, da ni reči, na katero bi morali paziti konjerejci toliko, kakor na imenovano slepoto, pri nobeni drugi domači živini se ne nahaja toliko boleznin na očeh, kakor ravno pri konjih, zato potrebujejo konjske oči posebne skerbiljivosti. Ta bolezen ima mnogo vzrokov. Parric ob visoke jasli, po katerih pride konju marsiktera resna v oči, in se z svojimi malimi zobci v očesu derži. Po tem se oko vname, in marsikrat konj iz tega vzroka oslepi. Oster pekoč hlap je tudi konjskemu očesu nevaren, oster amonjakov plin, ki šlovetu so.ze v oči pripravi, je tudi konjskemu očesu škodljiv. Tudi vpeljavanja svetlobe, ali naprava okenj, v hlevu je zlo važna. Če se vpelja svetloba na strani v hlev, to je če je okno samo na eni strani, ima konj vedno samo na eno oko svetlobo, in s tem se njegov vid močno pokvari. Če se postavi konj oknu naravnost nasprot, gleda vedno samo v temo, to pa je zopet škodljivo zavoljo nagle spremembe svetlobe, ko se konj prižene iz hleva. Ako se postavi proti luči se mu blišči. Drugi vzrok slabemu očesu pri konjih so tako imenovano usnja za strah. Konjsko oko vidi na stran, tako postransko usnje pa sili konja vertiti svoje oči naprej, kar ni naravno, in muka in strah konjev, ki ima vedno dilce pred očmi, da ne vidi tje, kamor mu je dala vid narava, ga napravi tužnega in bolnega. Tudi z bičem se mlati konj mnogokrat po očeh, bič razbije kako silico v očesu, po kateri teče kri, in na ta način se oko vname. Včasih se zgodi sicer kaj tacega le po nesreči, ne z namenom, večidel pak mlati sirov voznik konja z bičem po glavi in vratu z namenom, in mu pokvari na tak način vid.

Da bi se ohranili konjem dobre oči, toraj pri prodaji višja vrednost, naj bi se napravili namestu dosedaj navadnih visokih jasei jerbasi za kermo, skrbelo naj bi se za dobro pračrečenje in za znažnost po hlevih, porabi naj se po hlevih vsak dan za vsako odrasčeno veliko živino 1 funt gipsa ali kajnita, ki odpravi amonjak, okna naj se napravijo prav visoko pred očmi, postransko usnje pred očmi naj se konjem proč vzame, saj tako nima nobene

veljave in koristi, in nikdar ne tepsti konja z bičem po glavi. (Pferdezüchter.)

### Konjerejska opravila mesca junija.

Nar važnejše opravilo tega mesca je gotovo gonitev na planinske pašnike. Konji se morajo na to pripravljati. Takim, ki so se pošiljali že mesca maja na pašo, ni potreba nobenega posebnega pripravljavanja, ker privadili so se že frišne kerme; pri takih konjih pak, ki niso hodili popred na pašo, treba je posebno gledati, da se počasi navadijo zelenjave, preskočiti naglo od suhe kerme na frišno je zlo škodljivo, ta predmet smo obravnavali že popred. Dalje naj se gleda na kopita, pri živini s slabimi pohojenimi kopiti svetovati bi bilo podkovati jih na kamnato pot do planinskih pašnikov. Planinski pašniki so enoletnam do dveletnim žrebetom neceniljive vrednosti, ker ne naredo samo, da nenavadno hitro in krepko rastejo, krepčajo jim posebno moč pri šilah in kitah, napravijo jih čvrsto, da ne opesajo pri dolgo terpečem trudapolnem delu, kopita jim napravijo elastična in terpeča, obče storijo konje pripravne za vsako delo, kar se od mehkužnih po hlevih izrejenih konj ne sme reči. Tudi kobilam s zezajočimi žrebeti so planinski pašniki prav ugodni, te naj pa se gonijo samo na take planine, kjer so hlevi pripravljeni, da se morejo spraviti po noči, pri merzlem in slabem vremenu pod streho. Če ni takih pašnikov naj te kobile in zezajoča žrebeta ostanejo rajše doma, napravijo naj se jim pak prostori, kjer se jim je mogoče dobro izletati, in naj se pustijo večidel dneva na prostem.

Če je mesca junija hudo vroče, naj se gonijo te živali na prosto zgodaj zjutraj, ko se vročina še ni začela, in popoldne, ko je vročina že malo pojenjala, o poludne pri hudi vročini naj se obdržijo v hlevu. Hlev se more marljivo prezračevati, ko je živina zapustila hlev, naj se odprejo duri in okna; ko pa je živina v hlevu se duri ali okna od ene strani morajo zapreti, da ne nastane prepih (dürhzug). Na to je posebno gledati, če je vjela konje na pašo nevihta, toča, ali hud dež, in so se prignali potem v hlev. V okna naj se vtaknejo frišne vejice, tla pak naj se škropijo z merzlo vodo. Tako ravnanje hlev hladen ohrani in muhe iz njega prežene.

Tudi delavni konji naj se po delu pridno pošiljajo na pašnike.

Če so noči tople in soparne, naj se konji pristije rajsji pod milim nebom, to jih veliko bolj okrepča, kakor soparni hlevi.

Če se dveletna žrebeta še niso rezala, naj se režejo, kopita jim poravnati se tudi ne sme pozabiti.

(Pferdezüchter.)

### Kokoši obvarovati, da ne valijo,

nasvetovalo se je že marsikako sredstvo. Vnovič beremu v časniku o goji kuretnine sledeče: Redilcom

kuretnine priporočala so se že mnogo sredstva za-deržavati kure pred valanjem, ktera bi se bila mnogo-krat po skušnjah dobro skazala n. pr. navezati kuri, ki hoče valiti šopek slame na herbet, da po-zabi na valitev ne misleča na kaj drugega kakor, kako bi odpravila ji nenavadno in sitno breme. Pri-poročalo se je dalje, zapreti kokoš na rante, jo vtiskati v vodo, ali kakor je še sedaj pri mnogih kmethih navada zapreti jo v klet pod sito, in ji ne dati tri dni nič jesti. Vsa ta sredstva pak terpin-đijo žival, zato hočem nasvetovati nekaj, kar sem sam večkrat z dobrim vspehom poskusil. Prve dva dni naj se kure pustijo na svojih gnezdih pri miru, da se dobro opođijejo, potem pa se zaprejo, kolikor jih je takih, ki mislijo valiti, v prostoren zračen in svitel prostor, ki ima kamnata tla, ali tla iz desk, toraj kuram ne da priloznosti sedeti; palice za sedeti pak se morajo napraviti, in jesti se jim obilo da. Zraven se zapre mlad petelin. Na ta način zgubijo v kratkim vse kure veselje do valitve, in če se izpustijo, nesejo zopet v kratkem. Moje kokoši so pri takem ravnanji že čez teden zopet jajca nesle.

### Razne stvari.

(Program [načerti] potovanja Nj. Veličanstva presvitlega cesarja po Štajerskem.) V nedeljo 1. julija prihod v Gradec po poludne ob štirih, zvečer ob osmih večerna godba (Zapfenstreich) mestjanskega spolka (bürgerkora) potem serenada in bakljada. Ponedelk 2. julija: Do-poldne ob osmih velika peta maša, ob desetih sprejem deputacij, ki izrekujejo cesarju zvestobo ljudstva, potem poklon dvorakih častnikov i. t. d. Popoldne ob treh otvor kulturhistorične razstave. Zvečer ob osmih igra v deželnem gledišči (tive slike iz Štajerske zgodovine). Torek 3. julija: Ob sedmih zjutraj pregled garnizona, ob desetih dopoldne občne avdijsnce. Popoldne ob dveh ogledovanje, potem začetek prazničnega streljanja na deželnem strelišči v Andritz. V sredo 4. julija ob sedmih zjutraj pregledovanje vojakov, potem ogledovanje drugih zanimivih reči. Popoldne ob dveh ogledo-vanje. Zvečer ob pol devetih praznični ples v re-tudni sobani. Četertek 5. julija: Zjutraj ob sedmih pregledovanje, kadetne šole v Liebenau, potem ogledo-vanje; popoldne ob dveh ogledovanje; zvečer ob osmih igra v mestnem gledišči (pevska igra, ktero izveštuje šolska mladina). V petek 6. julija: Ob sedmih zjutraj odhod v Köflach, ob osmih zjutraj ogledovanje, ob desetih dopoldne odhod čez Lieboch in Deutschlandsberg na Hollenegg. Popoldne ob en četeri na eno odhod čez Lieboch nazaj v Gradec, prihod popoldne ob dveh. V soboto 7. julija: Ob osmih zjutraj ogledovanje, popoldne en četeri na dve ogledovanje; popoldne ob štirih dirka v trabu. V nedeljo 8. julija: Ob štirih popoldne ljudski praznik. V ponedelk 9. julija: Zjutraj ob pol sed-mih odhod iz Gradeca skor Feldbach na Gleichen-



berg, prihod ob pol devetih. Popoldne ob pol ednajstih na Radgono, pregled garnizona in potem ogledovanje. Popoldne ob pol dveh odhod na Strass. Pregled garnizona; popoldne ob bol petih potovanje skoz Spielfeld v Maribor, prihod ob pol šestih. Tork 10. julija: Maribor: Ob pol sedmih zjutraj pregled garnizona, popoldne ob pol desetih priklon dromnih častnikov i. t. d., popoldne ob pol ednajstih ogledovanje. Popoldne ob pol ene odhod na Ptuj, prihod na ekserciznem prostoru pri Hajdini ob pol dveh, pregled 4. batalijena polka pešcev številka 87. potem ogled naprave mosta za vojskine čase, na dalje ogledovanje v Ptuj. Popoldne ob četirih odhod skoz Poljčane na Rogatec-Slatino, prihod ob šestih zvečer. V sredo 11. julija: V Slatini ob sedmih zjutraj ogledovanje zdravilnice, ob osmih zjutraj odhod v Celje. Prihod ob pol ednajstih, pregled garnizona, ogledovanje, popoldne ob pol ene odhod v Terbovlje, prihod ob pol dveh, ogledovanje, popoldne ob 3 odhod v Ljubljano.

(Nj. Veličanstvo cesar) počastil bo, kakor se sliši iz verjetnega vira, tudi terga Smarje pri Jelčah in Šentjur na južni železnici z narvišjem obiskovanjem. Prebivalci tih dveh trgov in okolice bodo sprejeli gotovo z velikim veseljem to naznanilo.

(V Mariboru) odkril se bo 10. junija spominek rajnega nadvojvode Janeza, kateremu mora biti Štajerska vedno hvaležna. Praznovanje bo brez dvombe veličastno. Med nazočnostjo Nj. V. presvitelega cesarja se bo menda odkril slovesno spominek našega slavnega sodeželana (rojaka) admirala Tegethova.

(Vulitve v deželni zbor) na Krajskem, ktere bodo se veršile prihodne dni, bodo skoraj gotovo izpadle ugodno „voditeljem“ prav za prav doktorjem v Ljubljani. Gospoda doktor Vošnjak in doktor Zarnique sklicala sta pred kratkim zbor narodnjakov (morde nerodnjakov) v Postojni, pri katerem sta bila obadva priporočena za kandidata, kakor se to razume samo od sebe. En ud tega zbora je sicer rekel, da ni zadovoljen in enih misel s Ljubljansko doktorsko stranko, pa mahoma so ga preglasili, in mu usta zaperili. Nobeden od obeh poslancev sicer ni vedel ničesa povedati o svojem delovanju v sadnem deželnem zboru, pa to pri nerodnjakih nič ne de, iz nekega koticika privlekla je je misel, da „Vošnjak prav dobro in natanjko razumi vinorejo,\* od Zarnique-a pa niso mogli povedati nič drugega, kakor, „da se deželni zbor brez njega ne more mialiti.“ Doktor Vošnjak, ki je v deželnem zboru vedil toliko govoriti o nasazenji Kr.-sa z gozdnimi drevesi, bo po tem takim kakor učen in skušen vinorejec nasadil Kras gotovo z vinskimi tortami, zato se da na Notranjskem voliti. O unem drugem „braz kterega se deželni zbor ne more mialiti“ ne bom; zgrabili nobene besedice, z nastani eteci prav veliko,

v resnici pa ničesa. Lesovi kupčevalec Hren mu ponujenega mandata ni hotel sprejeti, zato se sedaj priporoča gospod doktor Dolenc, kateri pak menda ne bo volen. Novomeščanje bodo volili profesorja Sukeleja, in nek dajni neme: doktor Mosché bo menda prišel v deželni odbor. Kmetaki stan po prav slabo zastopani, kakor se vidi iz vsega tega. Zlastno je, da se kmetje na Krajskem tako malo pečajo za svoj blagor, temveč pustijo se zapeljivati od Ljubljanskih sebičinešev, kamor koli jih le hočejo!

(Pri občinski volitvi pri sv. Krištofu blizu Laškega) bil je nek?Kačič. poprejšni župan, volen s 6 glasovi v občinski odbor. Od kmetov ni dobil ne onega glasa. Tako se nam poroča.

(Naš rojak) slavni in izvrstni šolski nčenjak gospod doktor Wretschko pozdrignjen je bil v viteški stan avstrijskega cesarstva. Kakor bo marsikom znano, bil je njegov oče priprost Štajerski kmet. Iz tega se zopet prav lahko vidi, kako visoko čast more doseči kmetaki sin, če hoče porabiti poujano mu prilžnost učiti se kaj prida, da more želeti potem naprej. Samo taka ena kopravnost v deržavi, — gospod doktor Wretschko je sedaj v ministerstvu na Dunaji — da more priti vsakdo brez razloka narodnosti in stanu samo po svojih zaslugah na visoko stopinjo samo ta enakopravnost se nam zdi prava; vse drugo je čenčanje, in prvaki ki imajo vedno polna usta o enakopravnosti, so ravno taki, ki ne terpijo nobenega drugega umenja zraven sebe, in hočejo imeti vse zase.

(Nemško šolsko društvo), kterega toliko ljudi sovraži, in ktero ne stori nikomur kaj žalega, bo letos izdalo 250.000 goldinarjev za šolske namene. Radi bi zares vedili, zakaj se tako zlo bojijo tisti, ki so se naučili sami nemškega, da bi se kdo drug tega naučil! Ali to ni zares čudno? Vzrok temu mora biti zares važen, — in ta vzrok je, da se bojijo, ljudstvo bi se znalo preveč omikati, in potem bi bilo konec turškega gospodovanja v Ljubljanskih doktorjev. Društvo ima že 70.000 udov.

(Iz Kranja se nam piše.) 27. maja se je obhajal v Preboljih pri Kranji praznik sv. resnega telesa, kateri pak je končal z neizrečeno nesrečo za ondodne prebivalce. Ti nesreči kriva je stara navada, da se mora praznovati ta praznik s streljanjem z možnarji. Ko se je izprozil tak možnar (menda je bil nabit za smodnikom z žaganjem) zletelo je gorōče hasanje na streho cerkvenega stolpa, ki je začel mahoma goreti, ker je bil hud veter se je požar naglo razširil, in zgrabil je z grozno naglostjo 47 hiš in kmetijskih poslopj, ki so vsa do tal pogorela. Požarobrambovci iz okolice, ki so priderli pomagati, niso mogli nič več storiti. Človeškega življenja sicer nimamo obžalovati, škoda

pak je neizreklija in se ne more povrniti tistim, kteri so od nesreče zadeti.

(Ruski car) je kronan. Kronanje doverilo se je brez nemira, ker postavljenih je bilo po mestu več sto tisoč skrivnih policajev in vojakov, ki so morali paziti na vsjo moč, da ni prišel nikdo preblizo do cara. Po celem Ruskem pričakovali so, da bo dal car pri kronanju ljudstvu nekaterih prostosti, pa nič takega se ni zgodilo, in Moskovski župan, ki je prošil za kaj takega padel je mahoma v carjevo nemilost, ter je moral Moskvo zapustiti čez 24 ur.

(Prav po rusko.) Med zadnjo vožnjo ruskega cara iz Petrograda v Moskvo ustreljen je bil nekdo na sledeči način. Ostro je bilo prepovedano tisti čas, ko se je peljal vlak s carom, priti blizo železnice, posebno moralo se je čuvati, da se bi ne približal nikdo mostovom čez ktere gre železnica. Stražnikom bilo je zapovedano mahoma vstreliti vsacega, ki bi prelomil to prepoved. Med Ostaškovem in Tver-om mislil se je prepeljati nek kmet po pleti čez reko Tverza, ker od prepovedi ni vedel nič. Bodisi, da klicanja stražnikovega ni slišal, bodisi, da stražnik ni ni nič opominal (kakor se tudi bere), mož bil je mahoma od stražnika vstreljen.

(Od 15. junija) izdajala bo južna železnica med postajami Ptuj Gradec in Celje vozilne liste (karte) za vožnjo sim ter tje po znižani ceni. S timi listi se sme peljati na vsakem vlaku izjemši berzovlaka in kurirnega vlaka.

(Žetev leta 1882) se je skazala bodisi, kar se tiče obilnosti, bodisi dobrote, nar boljša od vsih do sedaj zračunelih. Vrednost zemeljskih pridelkov se ceni na 1435 milijonov, 844 milijonov več, kakor leta 1850 in 608 milijonov več kakor leta 1869. Iz teh števil se prav lahko vidi, kaj pomeni za našo državo dobra ali slaba letina. Bog nam daj tudi letos prav dobro letino, ktere bi potrebovali posebne spodnještajerski vinorejci.

(Zidanje šol na dolno Avstrijskanskem) veljalo je zadnih 12 let čez 14 milijonov goldinarjev, to je sicer prav veliko denarja, če pa pomislimo, da so ondotni prebivalci znosili čez 9 milijonov goldinarjev v malo loterije, ter so jih tako rekoč čisto zavergli, se nam ti stroški ne zdijo veliki, ker šole ostanejo deželno premoženje, vrednost šol je neizreklija, in strošk se povernejo tisočkrat.

(Francozi) bodo menda dobili v Aziji hudo vojako, in sicer na jugu „sredne države“ kakor Kinezi svoje cesarstvo imenujejo. Enkrat so bili menda že tepeni, ter je padlo več oficirjev, drugi so bili vjeti in na kole obedeni. Neizmerna lahkomisljenost francoskih vojakov je kriva, da se je zgodila ta nesreča. Francoška pošlje sedaj več

tisoč vojakov na Tonking, tako se imenuje kraj, kjer vojaka divja — da bodo rešili čast francoskih banderov. Ladije pa potrebujejo okoli dva mesca, da pridejo iz Francoškega v Tonking, koliko bo toraj to pomagalo bomo vidili.

(Vojaška statistika.) Po najnovejših podatkih statistične osrednje komisije štela je koncem 1881. l. avstrijsko-ogrska vojska 796.087 mož. Od teh jih je „naravno in slučajno“ odpadlo 17.549 mož, to je 45.3 del ali 2.2%. Med tem odpadkom bilo je 6170 umrlih, 281 pogrešanih, 6 justificiranih, 430 samomorilcev, 214 ponorečnih, 1654 ubeglih (desertorov), 260 invalidov in 8534 superarbitriranih. Čuditi se moramo najbolj velikemu številu umrlih (6170), samomorilcev (430), ubeglih, zlasti pa superarbitriranih (8534). Tudi število kaznjiv je veliko. Kaznovanih bilo je 8421 mož, tedaj 1.05%. Na smrt obsojenih bilo je 5, v vojaških bolnicah umrlo je 1564 mož. — Koncem l. 1882 pa je bilo v avstro-ogreskeje vojski že 897171 mož, mej njimi 21.430 častnikov. Po jeziku razvaté se tako: 262.397 Nemcev, 174.121 Mađjarov, 167.160 Čebo-Slovanov, 69.138 Poljakov, 72.724 Rusinov, 29.409 Slovencev, 35.319 Hrvatov, 29.054 Serbov, 283 Bulgarov, 51067 Rumunov in 6499 Italjanov. Slovanov samih 402.087, s Rumuni pa 454.154 mož, tedaj za nekoliko tisoči več, nego Nemcev in Mađjarov vkupe. Odkar obstoje jednoletni prostovoljci, t. j. od 1869 do 1882, bilo je asentovanih v Cisilitaniji 24.038, v Transilitaniji 17.161 jednoletnih prostovoljcev.

**Tržna cena**  
preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Jčmen		Oves		Turčica		Prvaso		A. d.
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	
Celje . . .	9	—	732	570	398	645	560	650					
Maribor . . .	742	540	515	320	573	4	—	—					
Ptuj . . .	920	7	—	780	670	650	5	60	3	—	—	—	
Gradec . . .	829	547	577	338	479	5	62	3	98				
Celovec . . .	740	366	452	3	—	444	5	—	5	—	—	—	
Ljubljana . . .	818	543	453	3	—	561	4	03	6	18			
Ormož . . .	975	732	570	398	645	560	606						
Dunaj . . .	1025	785	9	—	675	650	885	—	20				
Pečt . . .	990	730	790	660	590	682	650						

**Učenca**  
h pekariji  
išče **Karl Regula v Celji.**

# Poročilo o opravnem stanju

o. kr. priv.

## vzajemne zavarovalnice proti požarnim škodam v Gradecu

30. aprila 1883.

### Zavarovanih je:

I. poslopja	} razred	93.895 deležnikov, 216 974 poslopij fl. 117,479.224	} zavarov. vrednosti.	
II. hišno orodje		16.326 zavarovalnih listov . . . . .		24,773.862
III. zrcalna steklenina		156 . . . . .		42.466

### Poskodovanja:

I. poslopja	} razred	priznanih 108 poskodovanim . . . . . fl. 79.298-72	} odkodovanja.
II. hišno orodje		priznanih 4 . . . . . 2.520-17	
III. zrcalna steklenina		priznanih 13 . . . . . 1.257-83	
		priznanih 1 . . . . . 2-20	
		priznanih — . . . . . —	
		priznanih — . . . . . —	

### Podpore:

Od 1. januarja do 30. aprila požarobranskim društvom in občinam v nakup gasilnega orodja . . . . . fl. 2.292-50.

**Rezervina zaloga 31. decembra 1882: fl. 1,086.879-06.**

Ponatis se ne plačuje.

## Jan. Rakusch v Celji

gosposke ulice, prodaja

- 500 pol lepega konceptnega papirja po 1 fl. 40 kr.
- 500 pol uradnega (kancelijskega) papirja 2 fl. 40 kr.
- 100 pol načertanega papirja za pisma 30 kr.
- 100 ovitekov (couvert) za pisma 2-3 kr.
- 1 škatljica 144 dobrih jeklenih poros 33 kr.

in vse druge pisarno potrebности  
prodaja po tako niskej ceni le  
**Janez Rakusch v Celji.**

## Devet medalij. — Grenka Rakoczy-voda iz Bude,

analizirana in priporočena po deželni akademiji v Buda-Pešti, od profesorja doktor Stöizela v Monaku, od profesorja doktor Hardy v Parizu in profesorja doktor Tichborne v Londonu, rabi se od gospod profesorja doktor Gebhardta v Buda-Pešti, od profesorja doktor Zeisela na Dunaji in od drugih imenitnih,kušenih zdravnikov, ker ima vsebi mnogo Litana, posebno za hude bolezni pri delah trupa, ki preskerbijavajo prebavanje, če se teško voda spuša, z nar boljšim vapehom in se priporoča toraj bolj ko vse druge grenke vode.

Na zalogi v vsih večjih lekarnicah in prodajalnicah mineralnih vod, vedno fitno napolnjena.  
**Prosi se vsakrat zahtevati Rakoczy-voda iz Bude.**

Zaloga v Celji Baumbachova lekarnica, Wal-land & Pellé, C. Krisper; v Ptujji F. C. Schwab, Eckel, Schullink, Josef Kasimir, Vikt. Selinscheg.

**Bratje Loser v Buda-Pešti.**

Posestniki.

# Važno za gospodinje!

Ne mislite, da boljše

## KAVO

in boljši kup dobite, če jo okaravnost od velikih zalog to je iz Hamburga ali Tersta kupite, kot pri nas.

Mi dva prodajava kavo kilo po goldinarji in višje; Kilo za goldinar in 20 kr. prodajava prav dobro in lepo dišečo. Tudi

### čaj (Thee)

prodajava po stari ceni od 5 goldinarjev in višje, akoravno je davk večji. 5 kilo in več skupaj po pošti pošiljava še cenejši.

## Walland in Pellé,

v Celju,

na velkem trgu in v poštni ulici.

# G. SCHMIDL & COMP.

priporočata svojo

zalogo suknja,  
kurentnega in modnega blaga  
in šivalnih strojev  
v CELJU.



Šivalni stroji se dobivajo na mesečne obroke.

Zunanje naročbe se natančno in urno preskerbijo in če se zahteva, se muštri od vsega blaga dajo ali dopošljejo.

## Vozni red na južni železnici.

Debelo tiskane številke kažejo čas po noči, navadno tiskane čas po dnevi.

### Is Tersta proti Dunaji

Postajno ime	poštni vlak	kurirn vlak	osebni vlak	poštni vlak	mešani vlak	berzovlak
	štev. 5	štev. 1	štev. 93	štev. 7	štev. 97	štev. 3
	ure min.	ure min.	ure min.	ure min.	ure min.	ure min.
Postojna . . .	1 47	10 51	—	9 19	1 53	9 12
Ljubljana . . .	2 44	11 36	5 45	11 06	4 55	10 40
Zidanmost *) . . .	5 36	12 44	8 06	2 15	8 02	12 11
Laško . . . . .	5 59	—	8 42	2 52	8 50	1 01
Celje . . . . .	6 14	1 36	9 04	3 10	9 19	1 17
Polčanje . . . . .	7 16	2 06	—	4 22	10 45	2 04
Pragerako **) . . .	7 48	2 35	—	4 52	11 24	—
Maribor ***) . . . .	8 16	2 46	—	5 27	12 24	2 46
Spilfeld . . . . .	9 08	—	—	6 30	1 51	3 16

Opomba: od šestih vstaj do šestih vstaj je dan, od šestih vstaj do šestih vstaj noč.

\*) Is Zidanmosta na Zagreb:  
osebni vlak . . . . . 5 45  
mešani vlak . . . . . 12 45  
" . . . . . 4 55

\*\*) Is Pragerakega na Ptaj:  
osebni vlak . . . . . 7 53  
berzovlak . . . . . 3 —  
osebni vlak . . . . . 9 30

\*\*\*) Is Maribora na Celovec:  
osebni vlak . . . . . 3 —  
" . . . . . 9 15

### Is Dunaja proti Terstu

Postajno ime	berzovlak	poštni vlak	poštni vlak	kurirn vlak	poštni vlak	mešani vlak	osebni vlak
	štev. 4	štev. 8	štev. 92	štev. 2	štev. 6	štev. 96	štev. 94
	ure min.	ure min.	ure min.	ure min.	ure min.	ure min.	ure min.
Spilfeld . . . . .	10 45	10 55	5 39	—	7 30	12 43	—
Maribor †) . . . . .	2 10	11 39	6 30	1 16	8 04	1 42	—
Pragerako ††) . . . .	—	12 10	7 30	1 44	8 49	3 —	—
Polčanje . . . . .	2 56	12 46	—	2 03	9 25	4 —	—
Celje . . . . .	3 40	1 43	—	2 41	10 22	5 26	6 —
Laško . . . . .	3 59	2 06	—	—	10 43	5 56	6 22
Zidanmost †††) . . . .	4 34	2 42	—	3 23	11 35	6 30	6 53
Ljubljana . . . . .	5 57	4 27	—	4 43	1 19	9 27	9 21
Postojna . . . . .	7 43	7 53	—	6 05	3 37	1 53	—

†) Dohod v Maribor iz Celovca:  
osebni vlak . . . . . 5 58  
" . . . . . 12 19

††) Dohod v Pragerako iz Ptaja:  
osebni vlak . . . . . 6 01  
berzovlak . . . . . 1 46  
mešani vlak . . . . . 7 46

†††) Dohod v Zidanmost iz Zagreba:  
osebni vlak . . . . . 11 15  
mešani vlak . . . . . 4 08  
" . . . . . 11 33

Opomba: Razen sekundarnih vlakov 94 in 98 in mešanih vlakov 97 in 96 imajo vsi vlaki vozove I, II in III razreda. — Pri poštini vlaki izdajo se v Celju listi za sem ter tja: V Celju do Maribora in nazaj, v Mariboru na Gradec in nazaj, in sicer listi I, II in III razreda z 48 ur veljavo. Če se kupi list na nedeljo ali praznik velja listek za dva delovna dni. — Berzovlaki postanejo po dnevi po zimi in po leti na postaji „Laško“.

## 54. Računski sklep

c. kr. priv.

vzajemne zavarovalnice proti požarni škodi  
v Gradcu

za

upravno leto 1882.

## A Stanje.

	Oddelk za poslopja			Oddelk za pre- makljivo blago		Oddelk za zrcalno steklo		Skupaj		
	Število		Zavaro- valna vrednost gobl.	Število dele- nikov	Zavaro- valna vrednost gold.	Število dele- nikov	Zava- rovalna vredn. gold.	Število		Zavaro- valna vrednost
	dele- nikov	pos- lopj						dele- nikov	pos- lopj	
31. grudnia 1881 je bilo stanje . .	93775	214554	115434472	15521	24175594	134	39230	109430	214554	139646296
Leta 1882 je naraslo:										
Po novem vetopa in ponovitvi minulih period. zavarovanj . . . . .	4109	9731	5786250	8612	19878148	92	23216	12813	9731	25687614
Po povisanji vrednosti . . . . .	—	1495	1938650	—	93536	—	—	—	1495	2032186
Po zopetnem sprejetji, posebno po preklicanji odpovedbe . . . . .	682	1717	621540	72	15130	—	—	754	1717	636676
Skupaj . .	98566	227497	125790912	24265	44162408	226	59446	122997	227497	168062766
Odpadlo pa je:										
Po izstopu in nazajzvetji zavarovanja	4216	9194	4873890	757	1087400	5	2076	4978	9194	5963366
Po znižanji vrednosti . . . . .	—	272	353000	—	62776	—	—	—	272	415866
Po ex offo-isključbi valed dolžnih iz- neskov . . . . .	874	2051	672840	114	24410	—	—	988	2051	697250
Po izbrisani valed požarov . . . .	383	1096	478220	41	7090	—	—	424	1096	485250
Po pretoklem začasnem zavarovanji .	176	581	1503855	6833	18609616	64	16146	7073	581	19323617
Skupaj . .	5650	13194	7881895	7745	19183232	69	18222	13464	13194	27085349
Tedaj stanje 31. grudnia 1882 . . .	92916	214303	115899017	16460	24977176	157	41224	109533	214303	146917417







## D. Rezervna zaloga.

	Stanje rezervne zaloge 31. grudnia 1881 . . . . .			1032811	01
	<b>Novi dohodki.</b>				
1	Prepisane neodložene škode poprejšnih let . . . . .	1675	44		
2	Deleži protizavarovalcev neodločenih škod poprejšnih let . . . . .	2638	75		
3	Sodniško prigovorjene in pri realiziranji zapopadene povrnitve požarnih škod poprejšnih let . . . . .	1084	85		
4	Ostali znesek dobitka poslopijskih deletnikov leta 1880, kateri ni prišel v porabo . . . . .	252	82		
5	Dobitek aktivnih kapitalij rezervne zaloge . . . . .	38401	82		
6	Bruto-znesek has zavarovalnice št. 18 in 20 . . . . .	9872	29		
7	Rezervni zalogi pripadajoči del dobitka, ki se je leta 1882 podal v oddelku za poslopja z . . . . . gld. 13701:34 v oddelku za premakljivo blago z . . . . . " 18023:75 v oddelku za zresalo steklo . . . . . " 463:28	32788	37		
8	Drugi dohodki . . . . .	286	38	87000	72
	Skupaj . . . . .	—	—	1119811	73
	<b>Ođ tega :</b>				
1	So se izbrisale pristojbine in starejši doneski do inkl. 1881, kakor drugi neopridobljivi ali negotovi zneski . . . . .	3720	03		
2	Izbrisalo se je od konto-posestev . . . . .	8646	12		
3	Pozneje predpisana in deloma tudi že potrjena podaritva za škodo požara iz poprejšnih let . . . . .	2251	49		
4	Penzije in odgojevalni doneski . . . . .	11449	48		
5	Stroški za namenjeno popravljanje in primerjatev pisarničnih sob zavarovalnice v ostatku . . . . .	1714	69		
6	Davek za poslopja in jednaki stroški za poslopja zavarovalnice in za nje ohranitvev . . . . .	5150	86	32932	67
	Stanje rezervne zaloge 31. grudnia 1882 . . . . .	—	—	1686879	06

GRADEC, meseca prosinca 1883.

**Anton vitez Spinler l. r.**  
generalni tajnik.

**Franjo Doser l. r.**  
knjigovodja.

**Franjo Grof Meran l. r.,**  
predsednik.

**Otto baron Apfaltrern l. r.,**  
raznatejški predsednik.

Račun se je pregledal in se s knjigami zavarovalnice sklada.  
Gradec, 2. aprila 1883.

**Viljem vitez Am-Pach l. r.**

**Henrik grof Attens-Petzstein l. r.**

**Janko Hoffmann l. r.**

Namesto da bi južnim štajarskim kmetom pri-  
pomagal se, kako bi se splešno kmetijstvo in  
gospodarstvo na blagovno stopinjo povzdignilo;  
namesto da bi malim posestnikom se podučljivo  
pokazalo, kako naj semlišča uredijo za izdatnejše  
pridelke; namesto da bi se za povadgo pašnikov  
in živinoreje kaj boljega ukrenilo; namesto da bi se  
zatiralo pijanstvo, sločinstvo in klastestvo —  
se le med saboj vjedamo — za piškav oreh — in  
asedlje naši se nam debelo smejo. — Ali nam ni  
treba luči in blažene svitlobe spozarumljenja? —  
Naj toraj neha tista politična gšdava osebnost —  
in ne bodimo trdoglavi; sezimo skupno brez ne-  
srečnih strankarskih sanjarij k delu — in pospe-  
šimo tam, kjer si osamljen kmet pomagati ne  
more; vsaj vemo, da je vsakemu stanu blago pri  
luči živeti in umreti. —

### Vstanovlja kmetaka društva.

Kmetje! ne moremo vam dostikrat svetovati,  
sediniti se v kmetaka društva, ter posvetovati se  
in sklepati, kako bi se vpirali vničuju kmetijskih  
posestev, po postavi vam je to dovoljeno.

V izgled naj vam bodo gornjo štajarski kmetje,  
ki so napravili tako društvo. Da vidite kaj skle-  
pajo in o čem se posvetujejo v takem društvu, po-  
pisal vam bom zbirališče štajarskega kmetakega  
društva v Feldbachu, ki so ga nedavno imeli. Po-  
slanec deršavnega zbora gospod Posch odkritose-  
čen in resničen prijatelj kmetom, in sam veri kmetaki  
posestnik, navetoval je v tem zbirališču sledečo:

- 1.) Treba je postavnih naredb, da bi kmetaka  
posestva bila obstojna.
- 2.) Ne smejo te deršavne naredbe zaderševati  
nikoga, na smertni postelji ali pri testamentu po  
svoji volji ravnati.
- 3.) Če ni posestnik naredil testamenta, naj  
postavi cela družina naslednika v posestvu.
- 4.) Takemu ki prevzame posestvo, odpusti  
naj se po postavi 20% vrednosti posestva, kolikor  
ga je sodnja cenila.
- 5.) Če pa tisti, ki je podedoval posestvo, pred  
desetimi leti proda ocelega ali večino, naj imajo  
bratje in sestre, in drugi kteri so podedovali, pravico  
do cele od sodnije cene vrednosti, ravno  
tako tudi če pride posestvo na boben, ter se proda  
za toliko, kolikor je bilo cenjeno.
- 6.) Denar, ki ga mora izplačati tisti, ki je  
prevzel posestvo naj se na posestvo intabulira in  
se sme še le čez deset let intabulirati če posestnik  
ni ničesar prodal.
- 7.) Če tisti ki je podedoval posestvo umerje  
pred desetimi leti, in ima otroke, pade ta zapuščina,  
ki je intabulirana, na posestvo, in se sme intabuli-  
rati tudi pred desetimi leti, če le umerli ni nič-  
esar od posestva prodal. Pri teh naredbah mislijo  
posestva skupaj deršati, in obvarovati, da bi kdo  
posestvo prevzel prav po ceni, in ga potem s do-  
bičkom rasprodal; toraj dedovino v škodo drugih  
za svoj dobiček rabil.

8.) Navadno se posestva smejo deliti, samo  
treba je postavno deloditi, koliko mora nar manjše  
posestvo obesti. Tako nar manjše posestvo mora  
vendar toliko veliko biti, da celo družino rodi,  
če je pridna in s malim zadovoljna, brez da bi ji  
bilo treba še s drugimi deli kruha iskati. Kako  
veliko mora tako naj manjše posestvo biti, raso-  
diti naj bi v vsaki deželi kmetijski svetovalci, ktere  
bi bilo treba za to voliti.

9.) Da bi se posestvo še v manjša dela raz-  
delilo, ali da bi se pri sodnijah v posestna (gruntna)  
bukva zapisala, treba bi bilo posebnega dovoljenja,  
kterega dovolijo kmetijski svetovalci in občine.

10.) Da bi se dovolili fidej komisije na kmetih,  
to je da se posestvo nikdar ne sme deliti med  
otroke, in celo posestvo vsakikrat samo eden dobi,  
to bi ne bilo dobro, ker skuinja nam kaže, da  
pri tacih posestvih stariji skerbijo samo za tiste  
otroke, kteri do posestva nimajo pravice, ter zane-  
mario hiše in njive, samo da za tista otroke  
skerbijo, kteri po njihovi smerti ne podedovajo nič  
stalnega premoženja, temvč samo to kar so si sta-  
riji privarčevali v škodo hiše, njiv in travnikov ali  
gospod, dokler so bili še živi.

### Dopisi.

Iz zgornje savinske doline. V Mozirjih napra-  
vili so nekteri fanatični zagrijenci kmeteko telo-  
vajsko (turnersko) društvo, ter so ga kerstili:  
„Savinski sokol.“ Udje tega društva nosijo odno-  
sane jope, klobuke s velikimi okraji, za ktere si  
vsaknejo pokone stoječe sokolovo pero, in radeče  
srajce, kakor jih nosijo Garibaldoi v Laikem.  
Icidentisti na Laikem, kteri so bombo v Teratu  
med ljudstvo vergli, kakor smo vam že povedali,  
so večidel taki radečosrajčarji. Radeče srajce po-  
menijo pri Garibaldovih republiko in revolucijo  
ali punt. Prašamo toraj, ali je spodobno avstri-  
janekemu deršavljanu barve revolucije nositi, ali  
ni smešno, če kmet v nedeljo napravljen kakor  
pustni norec okoli hodi? Bog ne daj, da bi mi  
sovražili telovajstvo, telovajstvo je prav koristno,  
pa ne vsacemu. Čemu bi bilo telovajstvo kmetu,  
to nam ni mogoče spoznati. Mestjanje večidel  
sedijo, ni jim treba težkih tovorov nositi, ni jim  
treba težkih poljskih del opravljati, takim je ko-  
ristna telovaja, pomnožijo si telesno moč, in prosto  
gibanje je njihovemu zdravju prav dobro. Kmet pa  
se telovadi cel teden, opravlja težka dela, toraj  
mu je počitek v nedeljo ali v praznik bolj potre-  
ben, kakor besumno napeznanje svojih telesnih  
moči. Vradnik, advokat, duhoven in kupec delejo  
cel teden s glavo, tem je potreba, da se jim glava  
v praznik počije, roke pa in telo, ki so cel teden  
počivali, naj dobijo krepkega gibanja, in naj se  
napezajo nekoliko, to je v zdravje tacim ljudem.  
Čemu pa bi kmet mislil v nedeljo svoje truplo  
delati je cel teden težko, in se sares dovolj trudil,  
da se mu mora v praznik privoliti slesulnega  
poditka. Ali glava je med tednom praznovala,

vadi naj toraj v nedeljo svojo pamet. — V obdobju pa je telovaja prav koristna, telo se krepiča in gibanje človekovo, ki svoje telo vadi, je dosti lepše kakor navadno kmetstvo, toraj je mladini na kmetih potrebno, prav dobra predvaja za vojaščino je. Žaliboog pa Savinskemu sokolu ni mar za telovajo, poglavitna reč je politika. Sloveški kmet iz zgornje savinske doline naj pohajkova v ruščini sprajci, in s tem kaže svojo mnenje. Ta kopica fanatikov v Mosirjih zamislila si je to društvo, da dobi častni posel, in da sme zapovedovati komu. Pač bi bilo veliko pametnejše, da bi se kmet ne dal za oca imeti takim kričačem, da bi se ne dal napravljati enako pastnemu norcu. Napravili naj bi rajše kmetje kmetstvo društvo, v katerem bi se posveto vali, kako bi bilo mogoče polajšati kmetstvo stanje. Naj bi posnemali kmetje zgornje savinske doline rajše gornjoštarske kmetje, kateri so se zedinili v društvo, ter se ne dajo kakim fanatikom za norca imeti, temuč posvetujejo se resno in častivredno, kako bi se zaviralo ubožanje kmetakega stanu, in sklopajo med sabo aradstva, ktera se jim zdijo služljiva, doseči to častivredno početje. Kmetje! pustite norčije, pokažite herbet zapeljivcem, in ne poslušajte jih, tem ljudem ni drugega mar, kakor razcepiti vas, da bi se razperli s p a m e t n i m i Slovenci, in sumičiti poštene nemce na Štajerkem.

Iz Vranskega okraja. Primaruha! — ustrašil sem se, ker sem nekje čital, da človek, če ni „Gopodar — Slovenec“ po mahoma vpisan v „črne bukke“. — Ko sem svoje dni opravil angolsko službo, prenašal sem tudi „črne bukke“, iz katerih se je molila sv. maša. Večnima za — mervte. — Takrat je še se vé da pokojni gospod doktor Prelog živel, ki nikakor ni pripustil, da bi se kmetu na klonjenem berilu vrstilo tudi „črne bukke“ — dekar živi. — A zdaj je drugače, ko smo vsi gospodje — in po „modi“ — samo prosti kmet je še — raztrgan. — Jojmene! — Kó bi zamogli rajni pesniki gledati naše domače razprtije, vem, da pridejo na nevidljiv način — in poderejo sami postavljene jim spominke. — Ali ni resnica?! — Koljemo se brez nehanja, trgamo se kot dereči volkovi za našo cenjeno imovino — za naš predrag zaklad srednjega družbinskega življenja. Kar je nekdaž lepo bilo, to je danes grdo; kar je nekdaž cvetelo, to danes veni, ker smo vrtnarji domače zemlje pre leni, da bi gojili to, kar so nam zapustili naši predragi preddeji. Vzemirljivo petje, veselice, vrtočlavi govori, prepri, sovraštvo — vse te nečimerosti so budourniki, ki naznanjajo prestrašno nečibto; — siromaškega kmeta pa nadlogam prepustimo, naj koso kleplje, grablje dela, gnoj kida, težko vzdigne in nosi — in za navrtak naj pomankanje, lakoto in revščino trpi. — Spoštovani bralce, pridí, pa sam poglej — in videl bodeš, da tudi licea ima gostoljuben vhod k polhovni perutnini v tvoje lastno dvorišče. — Toda petrpimo; grdo vreme imamo itak vsaki teden — in gojimo v dobročelnim srcu sladko nado, da

bóde zasijalo zlato solnce čkrat tudi južnem štajarskim kmetom, ki bodo vživali žarek starodavnih pravic, da si se znabiti poštene ime namaše v „črne bukke“. — Tolašimo se; vsaj nemci ishitno pravi: „Silbe Adler zeugen frine natrigetrichen Zauber“, in latinski prevogor: „fortem fortuna juvat, to je pogumnemu sreča pomaga, toraj čemu boriti se pogumno da polajšamo tlačnemu kmetu življenje, ter ga pripeljemo do tiste vednosti, ktera ga stavi na tisto stopinjo, kakor so naši sosedje — nemci, in ktere mu je treba kakor vsakdanjega kruha.

Iz Rádžone. Dne 26. avgusta razlagal je tukaj naš državni poslanec doktor Magg svoje delovanje v državnem zboru. Ta verli moč, ki ima vse zaupanje svojih volilcev, opravilil ga je popolnoma. Govoril je tako pametno, da smo zapustili vsi s veselim in lahkim srcem zbornico. Njegov cel govor ponavljati se na tem mestu ne bi ugodno, samo to hočemo omeniti, da je dokazal temeljito, da je gorda laž, če naši nasprotniki, ki bi svobodo radi zaterli, nam svobodoljubnim očitajo, da bili bi mi krivi, da kmetijstvo, obertnija in kupčija gre rakovo pot, dokazal je ravno s tem, kar smo doživeli v preteklih sejah državnega zboru, da nikomur ne gre blagor ljudstva bolj do srca, kakor ravno nam liberalnim ali svobodoljubnim, če ravno bi nas sedanja večina v deželnem zboru rada bi v kaplji vode vtopila. Da naš verli poslanec pravo pot hodi, kažejo nam druge države, ktere so stare šege in navade overgle, ktere niso več za sedanje čase, ter hrepenijo naprej, kakor je sedanjemu času dostojno. Poglejmo zedinjene amerikske države, Francoško in Anglesko, poglejmo posebno mlado laško kraljestvo. Tudi tu davki niso manjši kakor pri nas, ja, še večji; pa zakaj ne tlačijo kmeta toliko, kakor pri nas? V teh deželah cvete prostost, ravno prostost pa vsakemu stanu da priliko pridobiti si več, toraj mora plačati tudi več, in ga davki ne tlačijo. Tudi pri nas hvala Bogu prostost ni še zaterta, zaterli je tudi ne bodo, ker naš previtli cesar želi le blagor ljudstva, vlada je poštena, ter želi le oserčiti vse državljanje, in spolnovati namene našega previtlega cesarja, kteremu ni mogoče biti samemu povod, in viditi osebno potrebo narodov svojih. Zato je sžručil svoje narode, da se posvetujejo, da si dajejo postave, ktere jim bi pomagale do zaseljenega blagostanja, ker pa vsak ne more govoriti sam, napravil je naš previtli cesar, da volite moče, kterim zaupate, in kteri delajo za vas in v vašem imenu. Kar so storili močje, ktere ste volili, storili ste sami, če potem vam ni prav, pritožiti se ne smete, ker sami ste si neereče krivi, volili ste moča, da bi delal za vaš blagor, ali prepričali se niste, ali je res sato, ali nima morda sebičnih namenov. Mi vas opominjamo, volite moče, kakor je gospod doktor Magg, prepričajte se, da so vneti za vaše blagostanje, ktero je tudi njihovo, volite le take, ktere poznate sami, in ne dajte se calpariti mešetarjem tistih, kterim ni drugega mar, kakor da